



Turun kaupungin perusopetuksen

KIETU-OPAS

kielitietoiseen opetukseen ja kielelliseen tukeen

Sisällys

1. JOHDANTO	3
1.1. KIETU-opas	3
1.2. Kielellinen tuki Turun kaupungin perusopetuksessa	4
2. TYYPILLISET KIELELLISEN TUEN TARPEET	5
2.1. Tyypilliset kielelliset haasteet	5
2.2. Muut mahdolliset oppimisen tuen tarpeet	5
3. KIELELLISEN TUEN JÄRJESTÄMINEN	6
4. KIELITIETOISET MENETELMÄT	7
4.1. Opetuksen (yhteis)suunnittelu	7
4.2. Oppitunnin aloitus	8
4.3. Oppitunnin työskentelyvaihe	9
4.4. Oppitunnin päätös	10
5. ITSENÄISEN TYÖSKENTELYN TUKEMINEN	10
6. KIELITIETOINEN KOETUKI	11
6.1. Kielitietoinen koe	11
6.2. Kielitietoinen tuki koetilanteessa	12
7. KIELITIETOINEN ARVIOINTI	13
7.1. Erilaiset arviointitavat formatiivisessa arvioinnissa	14
7.2. Summatiivinen arviointi	14
7.3. Sanallinen arviointi	15
7.4. Päätösarviointi	16
8. LISÄMATERIAALIA KIELITIETOISEEN OPETUKSEEN	17

Turun kaupunki, Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus

Syyskuussa 2026

KIETU-asiantuntijat *Katja Hakala & Katri Toimela*

1. JOHDANTO

1.1. KIETU-opas

Tämä opas on tarkoitettu kaikille opettajille kielitietoisien opetuksen vahvistamiseksi sekä sinulle, joka annat monikielisille oppilaille **kielellistä tukea** (KIETU, lisäVALO tai opetuskielen tukiopetus). Kielellinen tuki on osa koulun **kielitietoista toimintakulttuuria** ja se on tarkoitettu oppilaille avuksi **opiskelu- ja eri tiedonalan kielen oppimiseen**. Kielellisen tuen tulee olla **suunnitelmallista, koko lukuvuoden ajan toteutettavaa koulun perustoimintaa**. Vaikka KIETU-, Lisävalo- ja opetuskielen tukiopetus ovat sisällöllisesti samankaltaiset, niiden kohderyhmät poikkeavat toisistaan (ks. Turun kaupungin perusopetuksen kielelliset tukimuodot). LisäVALOssa korostuu peruskielitaidon, muissa opetuskielen ja tekstitaitojen vahvistaminen.

KIETU-opas

- auttaa ymmärtämään, millaisia ovat tyypilliset suomen kielellä opiskelun haasteet
- tarjoaa konkreettisia, helposti käyttöön otettavia kielitietoisia menetelmiä
- kehittää opettajan kielitietoista ja oppilaita aktivoivaa työtettä

Kielellinen tuki ei ole erityisopetusta. Haasteena ei siis ole vaikeus ymmärtää sisältöä, vaan kieltä, jolla sisältöä opiskellaan. **Kielellistä tukea voi antaa kuka tahansa opettaja kaikissa oppiaineissa**, myös taito- ja taideaineissa. Kielellinen tuki ei myöskään ole S2-opetusta, jolla on omat oppimäärän mukaiset tavoitteensa ja sisältönsä.

KIETU-opetuksen keskiössä on oppilaan kaikkien kielellisten resurssien hyödyntäminen eli **limittäiskieleily**. Tällöin oppilas voi esimerkiksi pedagogisesti tarkoituksenmukaisesti ja valvotusti hyödyntää erilaisia sovelluksia oppimisen apuvälineenä tai oppilaan ensikieltä hallitseva KIETU-opettaja käyttää oppilaan **ensikieltä oppimisen tukikielenä**. **KIETU-opetuksen pääkielenä on aina suomi**. Keskeistä on **aktivoida oppilasta käyttämään kielellisiä resurssejaan ja vahvistaa oppilaan opiskelu- ja eri tiedonalojen kielen ymmärtämistä ja aktiivista käyttämistä**. Kielellistä tukea tarvitsevat sekä vastasaapuneet että ne Suomessa pidempään asuneet tai täällä syntyneet oppilaat, joilla on haasteita ymmärtää ja käyttää opiskelu- ja eri tiedonalojen kieltä, vaikka he puhuisivat suomea arjen tilanteissa sujuvasti.

1.2. Kielellinen tuki Turun kaupungin perusopetuksessa

kielitetoinen opetus	jokaisen opettajan vastuu opettaa oppiaineen kieltä ja sisältöä samanaikaisesti kaikilla oppitunneilla
KIETU	opetuskielellä annettu kielellisesti oikeantasoinen opetus eri oppiaineissa hyödyntäen oppilaan osaamia kieliä (sisältäen ent. omakielisen OMO-opetuksen)
lisäVALO	valmistavan opetuksen lisäopetus 5.–9. luokkalaisille perusopetukseen siirtyville oppilaille, joilla on alle A2 kielitaito, vähäinen koulutausta ja jotka ovat saapuneet myöhään perusopetukseen, (max. 1 lukuvuosi)
opetuskielen tukiopetus	tiedonalan kielen sanaston ja tekstien ymmärtämisen ja tuottamisen tuki kielitaustasta riippumatta niille, joilla on puutteita opetuskielessä
SILTA-opetus	valmistavan opetuksen jälkeinen perusopetuksen yhteydessä toteutettava tukimuoto, josta vastaa Silta-opettaja ja joka on tarkoitettu hyvin heikon koulutautan omaaville yläkouluikäisille monikielisille oppilaille
Muita käsitteitä:	
limittäiskieleily	oppilaan kielellisen resurssin eli oppilaan osaamien kielten hyödyntäminen oppimisen tukena opetus- tai arviointitilanteissa
monikielinen	oppilas, jonka ensikieli on muu kuin koulukieli (pl. ruotsi tai saame) ja joka käyttää arjessaan ja oppimisessaan useampaa kieltä
OÄK	oppilaan oman äidinkielen eli ensi- tai kotikielen opetus
pedagogisen tuen dialogi	eli <i>scaffolding</i> (tässä) opettajan tarjoamaa kielellisesti oikeantasosta ohjausta, joka tukee oppilasta kielen ymmärtämisessä ja tuottamisessa
R2L eli Reading to Learn	australialainen menetelmä, jolla tuetaan oppilasta aktiivisesti ymmärtämään ja tuottamaan tiedonalan kieltä autenttisissa tekstiympäristöissä
S2-opetus	suomi/ruotsi toisena kielenä (S2, STK) -opetus on yksi äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääristä eli aineenopetusta, jolla on opetussuunnitelman mukaiset vuosiluokkaistetut tavoitteet ja arviointikriteerit, joiden mukaan opetus suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan
VALO	perusopetukseen valmistava ryhmämuotoinen opetus vastasaapuneille, 1. lk inklusiivisesti perusopetuksen yhteydessä (inkluVALO)
vastasaapunut	oppilas, joka on saapunut Suomeen ja aloittanut perusopetuksessa alle kolme vuotta sitten

2. TYYPILLISET KIELELLISEN TUEN TARPEET

2.1. Tyypilliset kielelliset haasteet

Heikosti opetuskieltä osaavalle on tyypillistä **epätasainen kielitaitoprofiili**, joka voi ilmetä seuraavin tavoin:

- pintasujuva suullinen kielitaito, jolloin opetuskielen ymmärtäminen on haastavaa
- heikot akateemiset kielelliset valmiudet
- heikko lukusujuvuus, joka vaikeuttaa luetun ymmärtämistä
- heikko kirjoitustaito (oikeinkirjoitus, loogisen ja sidosteisen tekstin rakentaminen)
- heikko suomen kielen rakenteiden hallinta, mikä vaikeuttaa luetun ymmärtämistä, kun eri lauseenjäsenten hahmottaminen on vaikeaa
- suppea sanavarasto (arki-, yleis- ja/tai opetuskielessä)

2.2. Muut mahdolliset oppimisen tuen tarpeet

Jos oppilas saapuu suomenkieliseen perusopetukseen myöhään ja hänellä on **puutteita** jonkin oppiaineen **ikätasoisissa taidoissa**, kannattaa sopia, kuka pitää oppilaalle **lähtötäsoestin** perustaitojen hallinnan ja niiden aukkojen selvittämiseksi. Tämä on tärkeää erityisesti hierarkkisesti rakentuissa oppiaineissa, kuten kielet ja matematiikka.

Testin laatimisessa kannattaa hyödyntää kyseisen **oppimäärän vuosiluokkaistettuja sisältöjä ja tavoitteita** ([Turun perusopetuksen opetussuunnitelma 2026 - ePerusteet](#)) ja valita testiin perusasioita myös alemmilta vuosiluokilta. Näin on helpompi saada selville, missä kohdin osaaminen loppuu ja tuen tarve alkaa.

Jos oppilaan osaamisessa on puutteita, **suunnitellaan** opettajien kesken, miten oppilas voi saada **tukea puuttuvan osaamisensa kehittämiseen**. Myös erityisopettajilla on erilaisia testejä, joilla oppimisen haasteita voidaan kartoittaa. Erityisopettajan kanssa on hyvä tehdä yhteistyötä mahdollisimman pian, jos huoli herää. Oppilaan oppimisen haasteita voi havainnoida ja arvioida Turun yliopiston KITU-hankkeen materiaalin avulla: [Haasteiden tunnistaminen | Enemmän puhetta](#).

Pohdinta: Miten huomioin opetuspuheessani oppilaiden eritasoisen opetuskielen taidon?

3. KIELELLISEN TUEN JÄRJESTÄMINEN

 Oppilaan tuki yhden opettajan opetuksessa: • kielitietoisuus • eriyttäminen • selkomateriaalin rinnakkaiskäyttö • muut oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt	 Kietu-, Silta- ja lisäVALO-opetusta antavien tuki: • tarkoituksenmukainen kohdentaminen • samanaikaisopetuksena tai pienryhmässä • opetuksen ja arvioinnin yhteissuunnittelu • opettajien roolitus oppitunnin aloituksessa, aikana ja lopetuksessa
 Ryhmäkohtaiset tukimuodot: • yleinen tukiopetus • opetuskielen tukiopetus • erityisopettajan opetus muun opetuksen yhteydessä	 Koulunkäynninohjaajien tuki: • toiminta ja roolitus suunniteltava ja informoitava ohjaajalle etukäteen • oppitunnin ja koulupäivän eri vaiheissa (siirtymissä ja välitunneilla)
 Arviointi: • suunnitelmallisuus ja ennakointi • joko hyväksyttynä suorituksena (S-merkintä + lausepankki) tai numeerisesti (päättöarviointinumerolla)	

Kielitietoinen opetus on sisältynyt keskeisesti jo vuoden 2014 opetussuunnitelmaan. Sen mukaan jokainen opettaja on oman oppiaineensa tiedonalan kielen opettaja. Oppimisen tuen uudistuksen myötä ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin kuuluu myös opetuskielen tukiope- tus.

Kielellisen tuen opetusta voi antaa kielelliseen tukeen perehtynyt opettaja. Opetuskielen tu- kiopetusta antaa ensisijaisesti luokan- tai aineenopettaja. Sitä voi antaa myös KIETU-opet- taja. Olennaista on, että kielellistä tukea antavalla opettajalla on ymmärrys siitä, millaisin kielitietoisin menetelmin oppilasta voidaan tehokkaasti tukea opinnoissaan.

Kielellistä tukea (KIETU, lisäVALO ja opetuskielen tukiopetus) voidaan toteuttaa monin eri tavoin ryhmäkohtaisesti:

- yhteisopetuksena opettajien välisenä pedagogisena vuoropuheluna
- samanaikaisopetuksena pienemmässä opetusryhmässä
- oppituntien ulkopuolisena aikana opetuskielen tukiopetuksena

Kielellisen tuen järjestämistä helpottaa lukujärjestysrakenteiden, kuten palkituksen, hyvä suunnittelu. **Palkituksella** voidaan mahdollistaa resurssin hyötykäyttö, kun rinnakkaisluok- kien lukujärjestykset ovat mahdollisimman yhdenmukaiset. Lukujärjestykset voidaan myös suunnitella esimerkiksi niin, että saman aineryhmän opettajilla on **limittäiset työjärjestyk- set**. Tällöin oman ryhmän opetuksesta vapaa opettaja voidaan resursoida toisen opettajan tunneilla samanaikaisopettajaksi antamaan ryhmäkohtaista opetuskielen tukiopetusta.

Kielellisen tuen sijoittamisessa lukujärjestykseen kannattaa miettiä, millaisilla tunteilla tuesta on eniten hyötyä ja suunnitella sen mukaan viikon tuntien sisällöt ja menetelmät.

4. KIELITIETOISET MENETELMÄT

4.1. Opetuksen (yhteis)suunnittelu

Kielitietoinen oppitunnin **struktuuri** on ymmärtävän ja oppilaita aktivoivan työskentelyn perusta. Opettajien välinen **säännöllinen yhteissuunnittelu** on avainasemassa, jotta **opetus ja arviointi on suunnitelmallista ja tavoitteellista**. Yhteisen ajan löytymistä voidaan helpottaa miettimällä, missä kohdin sitä tarvitaan (esim. lukuvuoden alussa ja uusien aihekokonaisuuksien alussa), millaisella **roolituksella** ja millaisin järjestelyin opetusta aiotaan toteuttaa. Tärkeää on keskustella siitä, mihin **pedagogisiin ja sisällöllisiin tavoitteisiin** yhteistyöllä pyritään, ja miten opettajat havainnoivat ja **arvioivat** oppilaiden **tuntityöskentelyä**.

KIELITIETOINEN TUNTISTRUKTUURI PÄHKINÄNKUORESSA

- Mieti, mikä on oppitunnin **tärkein sisältö** ja oppimisen tavoite.
- Laadi **ennakointikysymykset** ja mieti, miten liität tuttuun **kontekstiin**.
 - ➔ Mitä perustietoa ja -sanastoa aiheen oppiminen edellyttää?
 - ➔ Miten huomioit mahdolliset perustiedon ja -sanaston aukot?
 - ➔ Miten selität keskeisen sisällön selkeästi?
- Poimi **tärkeimmät käsitteet** ja mieti niihin selkeät selitykset.
- Kirjoita **viisi tärkeintä** opiskeltavaa **asiaa** selkeiksi virkkeiksi.
- Mieti, miten **visualisoit** opetusta: sanat näkyvillä, kuvatuki, konkretia.
- Mieti, miten tuet **aktiivista** työskentelyä ja **tiedonalan kielen käyttöä** tunnilla.
- Mieti, miten **ohjeistat kotitehtävät** selkeästi.

Pohdinta: Miten voimme kehittää kielellisen tuen järjestämistä, kielitietoisien opetuksen yhteissuunnittelua ja -opettajuutta omalla luokka-asteellamme tai aineryhmässämme?

4.2. Oppitunnin aloitus

Ennakointi on yksi tehokkaimmista kielitietoisista menetelmistä. Ennakointia voi toteuttaa seuraavin tavoin:

- ennen uutta aihekokonaisuutta (esim. joku aineryhmän opettajista antaa aihealueesta opetuskielen tukiopetusta)
- oppitunnin alussa ennen uuteen aiheeseen tai työskentelytapaan siirtymistä

Ennakoinnissa voi hyödyntää esimerkiksi seuraavia menetelmiä:

Esimerkki 1.	Selitä uuden aiheen pääasiat kuvatukea tai toimintaa hyödyntäen. Aktivoi oppilaita oppiaineen kieltä yhdessä käyttäen.
Esimerkki 2.	Selitä keskeiset sanat selkokielellä ennen sisällön käsittelyä tai työskentelyä.
Esimerkki 3.	Selitä työskentelyn eri vaiheet käyttämällä tuttuja tehtävätyyppejä, osittamalla työskentelyä ja aktivoimalla oppilaita sopivantasoisin kysymyksiä.
Esimerkki 4.	Tutkikaa uutta aihekokonaisuutta sisällysluettelon avulla.

Pedagogisen tuen dialogi (Harju-Autti 2022) on osa kaikkia oppitunnin vaiheita. Sitä voidaan toteuttaa yksin opettaessa tai vuoropuheluna kielellistä tukea antavan opettajan ja luokan- tai aineenopettajan kesken seuraavasti:

- Selvitä oppilailta tunnin alussa, miten hän on osannut tehdä kotitehtävät.
- Kerro oppilaalle, mikä on tunnin aihe ja selvitä, onko hänellä ennakkotietoa asiasta.
- Kirjoita tai piirrä taululle opetuspuheen keskeiset asiat.
- Hyödynnä limittäiskieleilyä uuden asian ymmärtämisessä tai perustiedon aukkojen kertaamisessa.
- Mallinna uusien käsitteiden käyttöä ja sisällön sanoittamista tekstin yhteisen tutkimisen aikana.
- Siltaa eli liitä uusi aihe tuttuun kontekstiin. Jos tuttua kontekstia ei ole, varaa riittävästi aikaa kontekstin avaamiselle, jottei uusi tieto jää irralliseksi.

Pohdinta: Miten varmistan, että oppilaat ymmärtävät, mitä ja miten on tarkoitus opiskella?

4.3. Oppitunnin työskentelyvaihe

Pelkkä kuulonvarainen oppiminen kuormittaa muistia. **Kieli** tehdään **näkyväksi** sanoittamalla käsitteitä, oppimisen vaiheita ja tehtävien tavoitteita. Oppitunnin struktuurin ymmärtämistä tukee, kun oppitunnin aiheet ja keskeinen sanasto kirjoitetaan näkyviin käsittelyjärjestyksessä. **Anna aikaa kielen prosessointiin** pitämällä taukoja, toistamalla, hyödyntämällä elekieltä sekä käyttämällä visuaalista tukea, mallilauseita ja käsitekarttoja. Näin tuet oppilasta kestämaan niin sanottua kielellistä kuormaa.

Hyödynnä **konkretiaa** ja **sanallista toimintaa**. Tällöin työskentelyvälineiden ja konkreettisen materiaalin avulla nimetään työskentelyvälineet, -paikat ja -vaiheet sekä niihin liittyvät toimintaverbit ja sanoitetaan sitä, mitä ja miten työskennellään.

Kun **mallinnat** tiedonalan kieltä ja toimintaa, tuet samalla oppilaita harjoittelemaan aktiivisesti **opiskelutaitoja ja tiedonalan kieltä**. Ohjaa oppilasta käyttämään oppitunnilla harjoiteltavaa sanastoa ja (etukäteen käännettyä) sanalistaa. Osita ja selitä tehtävänantoja, ja harjoittele yhdessä mallivastauksia. **Opiskelustrategioiden hallinta** kompensoi sanaston aukkoja.

Kun käsittelet opetustekstiä yhdessä oppilaiden kanssa, tuet heitä oppimaan erilaisten tekstilajien **lukustrategioita** sekä käyttämään niitä itseopiskelussa. Turun perusopetuksen vuosiluokkaistetut lukustrategiat ovat **ennakointi, kysyminen, päättely, tiivistäminen, ymmärryksen tarkistaminen sekä yhdistäminen ja soveltaminen**. ([TURUN-PERUSOPETUKSEN-LUKUSTRATEGIASUUNNITELMA.pdf](#)).

Koska osaamista osoitetaan tekstitaitojen avulla, niitä tulee opettaa osana jokaisen oppiaineen opetusta. Kielellistä tukea antava opettaja voi opettaa tekstitaitoja oppiaineiden kielen kautta. Tekstitaitojen harjoittelussa kannattaa hyödyntää *Reading to Learn* -menetelmää. Siinä opettaja käy vaihe vaiheelta läpi pedagogisen tuen dialogia, mallintaen ja selittäen eritasoisesti tiedonalan kieltä ja aktivoi oppilaita eriyttäen vahvistamaan itsenäisen työskentelyn taitojaan. ([Reading to Learn Science](#).)

Pohdinta: Miten tuen oppilaita ymmärtämään tehtävänantoja ja mallinnan tiedonetsimistä opetusmateriaalista sekä vastausten kirjoittamista?

4.4. Oppitunnin päätös

Oppitunnin loppuun on hyvä jättää **aikaa kertaamiselle ja kotitehtävien selittämiseksi**. Kertaamisen yhteydessä opettaja saa samalla palautetta siitä, miten oppilaat ovat ymmärtäneet oppitunnin sisällön. **Oppilaita voi aktivoida** seuraavin tavoin:

- kysy eritasoisia kysymyksiä oppitunnin keskeisistä asioista
- pyydä oppilaita selittämään keskeiset käsitteet tai yhdistämään käsite ja selitys
- tehkää yhdessä oppitunnin aihetta kertaava tehtävä

On hyvä selittää, **miten kotitehtävät tehdään**. Oppilaita voi muistuttaa siitä, miten samantyyppisiä tehtäviä tehtiin oppitunnilla. Kotitehtäviä voi myös **eriyttää** esimerkiksi antamalla vähemmän tehtävää, selkomateriaalia tms. **Lukuläksyn** tärkeyttä on hyvä korostaa erityisesti niille oppilaille, joiden opetuskielen taito ei ole ikätasoinen. Jos oppilaan lukusujuvuus ja -tarkkuus on vasta kehittyvä, hän hyötyy **mahdollisuudesta kuunnella** opetusteksti seinä- tai mobiilisovellusta käyttäen. Kotitehtäväksi voidaan antaa **ennakoiva lukuläksy**, jolloin oppilaiden tehtävänä on **silmäillä** tulevan kappaleen otsikko, väliotsikot ja kuvatekstit sekä keksiä ja kirjoittaa tekstistä kolme kysymystä. Seuraavalla oppitunnilla oppilaiden kysymyksiä voidaan hyödyntää, kun perehdytään uuteen aiheeseen.

Pohdinta: Miten aktivoin oppilaita oppitunnin aiheen kertaamisessa?

Miten varmistan, että kaikki ymmärtävät, miten kotitehtävät tehdään?

5. ITSENÄISEN TYÖSKENTELYN TUKEMINEN

Kielellisen tuen tarve ei rajoitu vain koulussa tapahtuvaan oppimiseen. On tärkeää miettiä, millaista tukea oppilas tarvitsee kyetäkseen tehdä kotitehtävät tai valmistautuakseen kokeisiin tai muihin arvioitaviin suorituksiin. Kotona tapahtuvaa oppimista tukevat seuraavat **oppitunneilla aktiivisessa käytössä olevat kielitietoiset rutiinit**:

- oppikirjatekstien käsittely lukustrategioita mallintaen ja yhdessä harjoitellen
- erilaisten opiskelustrategioiden harjoittelu: tehtävänantojen ymmärtäminen, erilaiset tehtävätyypit ja vastausten mallintaminen

- kotitehtävien läpikäynti niitä annettaessa esim. kertomalla, miten tehtäviin kuuluu vastata tai mistä vastaukset löytyvät
- itsenäisen työskentelyn tukeminen oppitunneilla

Kokeisiin valmistautumista on hyvä mallintaa koulussa. Kun lukustrategioista tulee rutiini, se lisää koulusujuvuutta ja minäpystyvyyttä. Tässä yksi mahdollinen kokeisiinlukumalli:

1. **Silmäile** koealueen sisällysluettelo ja ennakoi: Mitä tiedän jo aiheesta?
2. Silmäile **ja ennakoi** luku kerrallaan (otsikko, ingressi, väliotsikot, kuvatekstit, tiivistelmä): Mistä teksti voisi kertoa? Mitä tiedän jo asiasta? Mihin asiaan teksti liittyy? Ennakointi virittää aivot oikealle ”kanavalle” ja auttaa valitsemaan sopivat ajatustyökalut käyttöön.
3. **Lue kappale kerrallaan**: Mitä muistan ja ymmärsin? Mitä en muista enkä ymmärtänyt? Tarkista erityisesti lihavoitujen sanojen merkitys. Mitkä olivat tärkeimmät asiat?
4. **Lue vihkomuistiinpanot**. Ymmärsitkö tärkeät asiat? Tee muistisanalista avainsanoista.
5. **Kertaa koealue, vihkomuistiinpanot ja tiivistelmäosio** huolellisesti: Ymmärsinkö ja muistanko tärkeät asiat? Tee itsellesi muistisanalista.
6. **Tee lyhyt kertaus vielä edeltävänä päivänä**: Kertaa erityisesti ne asiat, joita et ensimmäisellä kerralla ymmärtänyt tai muistanut. Harjoittele selittämään tärkeät asiat omin sanoin. Katso, osaisitko vastata oppikirjan tehtävien kysymyksiin.
7. Voit pyytää vanhempia tai isompia sisaruksia kuulustelemaan eli kysymään sinulta kokeen tärkeitä asioita.

6. KIELITIETOINEN KOETUKI

6.1. Kielitietoinen koe

Koe on hyvä tehdä niin, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tehdä sama koe. Tämän voi tehdä joko etukäteen **helpottamalla koetta kielellisesti** (ei sisältöä rajaten) tai varmistamalla oikeantasaisen vuorovaikutuksellisen tuen saaminen koetilanteessa. Kokeessa tulee olla monipuolisia tehtäviä, jotka perustuvat sekä oppiaineen kielen tunnistamiseen että kielen tuottamiseen. Tunnistamiseen perustuvia tehtävätyyppejä ovat esimerkiksi seuraavat:

- käsitteiden tai käsite/selitys -yhdistäminen
- asioiden oikeaan järjestykseen laittaminen
- sanapankin sisältävät aukkotehtävät
- alleviivaa/ympyröi -tehtävät
- asioiden nimeäminen
- ylä- ja alakäsitetehtävät

Kielellisen tuen antajan on tärkeää osata selkeyttää kokeessa käytettävää kieltä. Tehtävänäntöjen ymmärtämistä tukee esim. seuraavat asiat:

- Kielellisesti selkeät ja lyhyet kysymykset: jätä turha kieli pois, käytä tuttua kieltä ja perusmuotoja, vältä lauseenvastikkeita
- osita kysymyksiä
- korosta tärkeitä kohtia
- käytä limittäiskieleilyä ja kuvatukea

6.2. Kielitietoinen tuki koetilanteessa

Monikielisellä oppilaalla on oikeus kielelliseen tukeen arviointitilanteissa. Sitä voi antaa luokan-/aineenopettajan lisäksi KIETU-opettaja, erityisopettaja tai ohjaaja. Olennaista on, että tuki on kielellisesti oikeantasoisista ja vuorovaikutuksellista.

Monikielinen oppilas tarvitsee tukea sekä tehtävien ymmärtämiseen että niihin vastaamiseen. Kokeen kielitietoistamisen lisäksi tehtävänäntöjen ymmärtämistä koetilanteessa tukee:

- tehtävänäntö ja muun materiaalin ääneen lukeminen
- sanojen merkityksien avaaminen, kuvatuki, piirtäminen
- tehtävänäntö osittaminen tai selkeyttäminen uudella tavalla
- apukysymysten tekeminen
- valvottu limittäiskieleily

Vastauksen tuottamista tukee:

- apukysymyksiin vastaaminen
- lauseen aloitukset
- erilaiset tuottamisen tavat, esim. piirtäminen
- lisääjän antaminen
- sanalistat (joko oppilaan itse tekemät tai valmiit kaksikieliset)

- mahdollisuus vastauksen suulliseen täydentämiseen
- oppilaan tason mukaan mahdollisuus käyttää apuvälineitä esim. kirja ja muistiinpanot ja näitä vähitellen vähentäen

Useassa oppiaineessa osaamisen voi näyttää myös käytännössä. Tällöin opettaja voi tukea oppilasta kielentämään toimintaansa. Oppilasta voi pyytää myös nimeämään työvälineitä ja työtapoja.

Pohdinta: Miten teen kielellisesti selkeän kokeen? Miten tuen ymmärtämistä ja vastaamista?

7. KIELITIETOINEN ARVIOINTI

Monikielisen oppilaan kehittyvä kielitaito asettaa omat haasteensa perinteisten arviointimenetelmien käyttämiseen. Arvioinnissa tuleekin arvioida arvioinnin kohteena olevia asioita, ei oppilaan kielitaitoa. **Arviointi tehdään kaikkien oppilasta opettavien yhteistyönä.** Arviointia tulee suunnitella ennen opintokokonaisuutta ja sen tulee olla jatkuvaa. Yhteistyössä voidaan sopia ne tehtävät, jotka opettaja tekee kielellistä tukea antavan opettajan kanssa ja jotka ovat osa oppiaineen kokonaisarviointia. Arvosanaan S (vastaa hyväksyttyä suoritusta) riittää usein, että **oppilas osaa jonkin asian ohjatusti.**

Vastasaapunut ja juuri valmistavasta opetuksesta siirtynyt oppilas tarvitsee yleensä paljon kielellistä tukea, jotta oppilaan todellista osaamisen tasoa eri oppiaineiden sisällöissä voidaan arvioida. Monikielisen oppilaan **työskentelytaitojen arviointi** on tärkeä osa oppiaineen kokonaisarviointia. Tästä syystä tuleekin panostaa jatkuvaan formatiiviseen arviointiin, jolloin saadaan **näkyväksi koko oppimisprosessi** ja kannustetaan oppilasta opiskeluun. Oikea-aikainen ja kannustava palaute tukee ja ohjaa koko oppimisprosessia. Formatiivisessa arvioinnissa korostuu **oppilaan havainnointi oppimistilanteissa** ja hänen kaikkien oppiainekohtaisten tuotostensa tarkastelu osana arviointiprosessia. Opettajan tehtävänä on teettää **monipuolisia ja kielellisesti oikeantasoisia tehtäviä**, joita voidaan hyödyntää arvioinnissa. Arviointimenetelmien tulee olla oppilaalle tuttuja ja siksi niitä onkin harjoiteltava yhdessä oppilaan kanssa etukäteen. Lisäksi oppilaalla on oikeus kielelliseen tukeen myös summatiivisissa arviointitehtävissä.

Pohdinta: Miten tuen oppilasta osoittamaan osaamisensa kehittyvällä opetuskielen taidolla?

Miten suunnittelemme arviointia kielitietoisesti?

7.1. Erilaiset arviointitavat formatiivisessa arvioinnissa

Monipuoliset arviointitavat ja tutut tehtävätyypit mahdollistavat sen, että oppilaan koko osaaminen saadaan näkyväksi. On tärkeää **mallintaa** oppilaalle etukäteen **oppimistehtävien kaikkia vaiheita** ja antaa malliesimerkkejä vastauksista. **Formatiivinen arviointi** antaa myös paremman kuvan oppilaan kielitaidosta. Vaikka kielitaitoa ei itsessään arvioida oppiaineiden sisältöä arvioidessa, opettajalla on hyvä olla käsitys oppilaan kielen osaamisen taidoista ja haasteista. Oppilaan aktiivisuus tunnilla, hänen suulliset vastauksensa ja tuottamansa kirjalliset tekstit sekä puhe ryhmätilanteissa antavat tietoa sekä sisältötiedon hallinnasta että kielitaidosta (esim. sanaston hallinta, kyky tulkita ja tuottaa oppiaineen tekstejä).

Turun perusopetuksen monikulttuurisen opetuksen blogista löytyy esimerkkejä erilaisista arviointimenetelmistä: [Orange Camping Packing List](#)

Työskentelytaitojen arvioinnissa huomioitavaa on, että oppilas:

- tekee kysymyksiä
- harjoittelee erilaisia työskentelytapoja
- harjoittelee tiedonhankintaa erilaisin menetelmin
- työskentelee itsenäisesti
- harjoittelee yhteis- ja vuorovaikutustaitoja
- harjoittelee opitun tiedon soveltamista
- harjoittelee vastuun ottamista omasta työskentelystään

Näiden taitojen osaaminen ohjatusti ja tarvittaessa omaa äidinkieltään käyttäen riittää hyväksytyyn S-suoritukseen.

7.2. Summatiivinen arviointi

Summatiivisen arvioinnin tulee perustua riittävään näyttöön, joka antaa selkeän kokonaiskuvan siitä, miten oppilas on saavuttanut hänelle asetetut tavoitteet kyseisessä oppiaineessa. Formattiivisen arvioinnin kautta saatua tietoa onkin hyvä hyödyntää kokonaisvaltaisesti oppiainetta arvioidessa. Summatiivisen arvioinnin ei tarvitse tarkoittaa pelkkiä perinteisesti arvioitavia kokeita. Näitä pidettäessä voi monikielistä oppilasta tukea monin eri tavoin ja antaa oppilaan täydentää kirjallisia vastauksiaan myös suullisesti eri kieliä hyödyntäen (ks. luku 6.2.).

Summatiivista arviointia suunniteltaessa pitää varmistaa, että arvioitavat tehtävätyypit ovat oppilaalle tuttuja ja arvioitava materiaali on käsitelty yhdessä. Oppilaalle pitää selkeästi avata ja mallintaa, mitä heiltä odotetaan ja miten tehtäviin vastataan sekä antaa mahdollisuuksia harjoitella niitä.

7.3. Sanallinen arviointi

Monikieliselle oppilaalle ei tarvitse antaa numeroarvosanaa ennen päättöarviointia, jos hänen kielelliset taitonsa eivät vielä riitä osoittamaan hänen todellista osaamistaan. Tällöin **todistuksessa käytetään suoritusmerkintää S** ja sen tukena **sanallisen arvioinnin lauseketta lausepankista** (voidaan käyttää myös numeerisen arvioinnin tukena). S-merkintä vastaa **hyväksyttyä suoritusta**, eli se edellyttää, että oppilas on saavuttanut hänelle asetetut tavoitteet. Arvioinnissa voidaan käyttää myös **kompensaatioperiaatetta**, eli paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Oppilaan opetusta ja arviointia suunniteltaessa on hyvä muistaa, että opetuksen tulee olla tavoitteiden mukaista ja sillä tasolla, että oppilaan on mahdollista saavuttaa tavoitteet.

Käytössä olevat lausepankin lausekkeet Turun perusopetuksessa:

1. <i>Osoitat osaamistasi oppimistilanteissa tuetusti.</i> Oppilaan antama kokonaisnäyttö on hyvin niukkaa.
2. <i>Osoitat osaamistasi oppimistilanteissa vaihtelevasti.</i> Oppilas osallistuu oppimistilanteisiin vaihtelevasti ja osoittaa joskus osaamistaan.
3. <i>Osoitat osaamistasi oppimistilanteissa hyvin.</i> Oppilas pyrkii useimmiten osallistumaan oppimistilanteisiin ja näyttämään osaamistaan.
4. <i>Osoitat osaamistasi oppimistilanteissa erinomaisesti.</i> Oppilas osallistuu oppimistilanteisiin ja näyttää osaamistaan aktiivisesti.

Monikielisen oppilaan arviointi – Monikulttuurinen opetus

Pohdinta: Millaiset arviointimenetelmät mahdollistavat osaamisen näyttämisen?

Miten varmistan kielellisen tuen tehtävien ymmärtämisessä ja vastaamisessa?

7.4. Päättöarviointi

Päättöarvioinnin kriteerit ovat velvoittavia, ja oppilaan tulee suorittaa **kaikki oppiaineet hyväksytysti** saadakseen peruskoulun päättötodistuksen. Päättöarvioinnin tulee olla kaikille yhdenvertaista, arviointimenetelmiltään monipuolista ja siinä tulee ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset, kuten monikielisen oppilaan kielitaidon taso. Tekstitaitojen hallinta on keskeistä, ja oppilaan oppiainesisällön ja oppiaineen kielen hallinta arvioidaan ensisijaisesti tekstitaidoissa. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuus käyttää ensikieltään myös arviointitehtävien tukena. Siksi oppitunneilla on tärkeää harjoitella säännöllisesti erilaisten kysymys- ja vastaustyyppien mallintamisharjoituksia vaihteittain, jotta oppilaan arviointitilanteessa tarvittavat tekstitaidot vahvistuvat. Peruskoulun päättötodistusta voidaan pitää osoituksena oppilaan kielitaidosta esim. kansalaisuuden saamiseen tai jatko-opintoihin, eli oppilaalta pitää vaatia riittävää opetuskielen ja oppiaineen kielen hallintaa.

Oppilaalle ja hänen huoltajalleen on tärkeää ajoissa selventää oppilaan todellisen osaamisen taso päättöarvioinnin lähestyessä, etenkin, jos hän on saanut siihen asti oppiaineesta S-merkinnän. Kielen osaamisen merkitys ja sen vaatimukset myös kasvavat mitä lähemmäs päättöarviointia tullaan. Osaamista on kuitenkin mahdollista osoittaa myös puutteellisemmalla kielitaidolla. Oppilaalla voi esimerkiksi olla arviointitilanteessa kaksikielinen sanalista tai hän voi suorittaa osan arvioinnista muulla kielellä tai suullisesti, kuitenkin niin, että opettaja saa selkeän käsityksen oppilaan kielellisistä valmiuksista kyseisessä oppiaineessa. Arvioinnissa voidaan käyttää kompensatioperiaatetta, mikäli oppilas on suoriutunut joistakin tavoitteista paremmin kuin toisista tai jos jotakin tavoitetta ei voida arvioida hyväksytysti.

Jos oppilas saapuu perusopetukseen kesken yläkoulun ja hänellä ei ole mahdollisuutta suorittaa kaikkia päättöarviointiin vaadittavia opintoja, hänelle voidaan antaa päättöarvosana suoritettujen opintojen perusteella, eikä puuttuvien vuosiluokkien opintoja tarvitse suorittaa. Kaikki oppiaineet on kuitenkin suoritettava hyväksytysti perusopetuksen päättötodistuksen saamiseksi (paitsi jos niistä on vapautus Pol 18 §). Jos oppilas ei voi suorittaa 8. tai 9. luokalle saapuessaan jo alemmilla vuosiluokilla päättyneitä oppiaineita, hän voi suorittaa ne **erityisinä tutkintoina**, jolloin arvosanat voidaan siirtää päättötodistukseen. Oppilasta voi tällöin ohjata suorittamaan erityisiä tutkintoja mahdollisuuksien mukaan jo valmistavan opetuksen aikana. (Ks. [Eriyinen tutkinto – Monikulttuurinen opetus](#).) Mikäli oppilas ei saa perusopetusta suoritettua, hänet voidaan ohjata yhteistyössä opinto-ohjaajan kanssa aikuisten perusopetukseen sen vuoden syyslukukautena, jona hän täyttää 17 vuotta.

8. LISÄMATERIAALIA KIELITIETOISEEN OPETUKSEEN

Harju-Autti, Raisa 2022: Kielellisesti tuettu opetus – Yläkouluikäiset maahanmuuttajaoppilaat opetuskieltä ja oppiainesisältöjä oppimassa, Tampereen yliopiston väitöskirjat 711. [978-952-03-2666-1.pdf](#)

[Kieli- ja kulttuuritietoinen opetus | Turun yliopisto](#)

Kielitietoinen opetus – kielitietoinen koulu, OPH. (2017). Pdf-versio: [DocHdl1OnLIBRISPRtmpTarget](#)

Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden käsitykset ja kokemukset oppimista ja koulunkäyntiä tukevista tekijöistä – Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti – NMI Bulletin 2/2020. Pdf-versiona: [Bulletin 2 2020-sinkkonen.pdf](#)

Maahanmuuttotustaisten oppilaiden perustaitojen ja opetuskielen vahvistaminen. OKM (2022). [Maahanmuuttotustaisten oppilaiden perustaitojen ja opetuskielen vahvistaminen - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö](#)

[Etusivu - Monikielisen oppijan matkassa - kielitietoista pedagogiikkaa - jyu OKL](#)
[Monikulttuurinen opetus – Turun kaupunki](#)

[Monilukutaitoa kielitietoisesti eri oppiaineissa – tietoa ja työtapoja | Opetushallitus](#)

[Opetuskielen tukiopetus | Opetushallitus](#)

[Reading to Learn Science](#) <https://readingtolearn.com.au/>

[TURUN-PERUSOPETUKSEN-LUKUSTRATEGIASUUNNITELMA.pdf](#)

Vastasaapuneet luokkahuoneissa – Ikkunoita valmistavaan opetuksen ja monikieliseen kouluun 2023: (Toim.) Alholm – Piippo – Portaankorva-Koivisto, Vastapaino.

Yli-Jokipii, Maija, 2024: Oman äidinkielen opettaja osana kielellisesti ja kulttuurisesti vastuullista koulutusjärjestelmää -väitöskirja, Tampereen yliopisto.

Kielitietoista oppi- ja arviointimateriaalia

[Haasteiden tunnistaminen | Enemmän puhetta](#) <https://sites.utu.fi/enemmanpuhetta/haasteidentunnistaminen/>

Kielestä koppi, Turun yliopisto: [Kielestä koppi web 7.12 .pdf](#)

[Kielipuntari | Opetushallitus](#)

Kielitaidon kehittymistä edistämässä – S2-oppimäärää opiskelevan oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi 2023. (Toim.) Kuukka – Rapatti – Reiman, OPH.

LIITE 1: TURUN KAUPUNGIN PERUSOPETUKSESSA ANNETTAVAT KIELELLISEN TUEN MUODOT

LISÄVALO – PERUSOPETUKSESSA JÄRJESTETTÄVÄ VALMISTAVAN OPETUKSEN LISÄOPETUS

Kohderyhmä: 5.–9. luokalle perusopetukseen siirtyvä oppilas, joka ei ole saavuttanut kehittyvää peruskielitaitoa (A2) ja jolla on vähäinen tai rikkonainen koulunkäyntitausta, erillinen haku

Toteutustapa: perusopetuksen yhteydessä (ryhmämuotoinen, pienempi opetusryhmä, tukiopetus), jokainen oppilas tuo lisäresurssia

Kesto: yksi lukuvuosi lisäopetuksen aloituksesta

Tavoite: vahvistaa oppilaan suomen kielen peruskielitaitoa eri oppiaineissa ja opiskelutaitoja

Vastuuopettaja: lisäopetuksen vastuuopettaja (LO, AO) sekä lisäopetusta antavat opettajat

SILTA – MYÖHÄISESSÄ PERUSKOULUVAIHEESSA MAAHAN TULLEIDEN OPPILAIDEN ALUEELLINEN TUKIMALLI

Kohderyhmä: 7.–9. luokalle perusopetukseen siirtyvä oppilas, joka ei ole saavuttanut kehittyvää peruskielitaitoa (A2) ja jolla ei ole lainkaan tai hyvin vähän koulunkäyntitaitoa, erillinen haku

Toteutustapa: Silta-oppilaana oman luokka-asteen yleisopetuksen ryhmässä, koulunkäynninohjaajan tuki

Kesto: 1–3 vuotta (mahdollisuus saada koko yläkoulun ajan)

Tavoite: vahvistaa oppilaan suomen kielen peruskielitaitoa eri oppiaineissa sekä opiskelutaitoja

Vastuuopettaja: Silta-opettaja ja Silta-oppilasta opettavat aineenopettajat

KIETU – KIELELLINEN TUKI ERI OPPIAINEISSA

Kohderyhmä: monikielinen perusopetuksen oppilas

Toteutustapa: samanaikaisopetus, pienempi opetusryhmä

Kesto: 1–6 vuotta, painottuen vastasaapuneisiin

Tavoite: vahvistaa oppilaan suomen kielen peruskielitaitoa eri oppiaineissa sekä opiskelutaitoja

Vastuuopettaja: KIETU-opettaja tai kielellistä tukea antava luokan- tai aineenopettaja

OPETUSKIELEN TUKIOPETUS

Kohderyhmä: kaikki oppilaat kielitaustasta riippumatta

Toteutustapa: ryhmäkohtainen tuki (samanaikaisopetus, pienempi opetusryhmä, tukiopetus)

Kesto: koko perusopetusaika tarvittaessa

Tavoite: oppilaan eri tiedonalan kielten sanaston, käsitteiden ja tekstitaitojen vahvistaminen

Vastuuopettaja: LO, AO tai KIETU

LIITE 2: TURUN KAUPUNGIN PERUSOPETUKSEN KIELELLINEN TUKI ENNEN PERUSOPETUSTA

VALO ja INKLUVALO – PERUSOPETUKSEEN VALMISTAVA OPETUS

Kohderyhmä: perusopetukseen valmistava opetus juuri Suomeen saapuneille perusopetusikäisille oppilaille

Toteutustapa: ryhmämuotoisesti VALO-ryhmässä, integroititunnit oman luokka-asteen perusopetuksen tunneille,

1. lk inklusiivisesti lähikoulussa 1. lk yhteydessä

Kesto: yksi lukuvuosi, jonka jälkeen siirrytään perusopetukseen oman ikäluokan luokka-asteelle (poikkeuksiin vaaditaan hallinnollinen päätös)

Tavoite: kehittyvän peruskielitaidon taso A2

Vastuupettaja: VALO-opettaja tai 1. lk luokanopettaja

KEHITTYVÄN PERUSKIELITAIDON A2 KUVAUS (TAVOITETASO PERUSOPETUKSEEN TULLESSA)

	Puheen ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2 Kehittyvä peruskielitaito	* Ymmärtää tilannesidonnaista puhetta aiheista, jotka ovat itselle tuttuja tai tärkeitä. * Tunnistaa keskustelun aiheen ja huomaa aiheen vaihtumisen. * Tunnistaa opetuspuheesta aihepiiriin ja satunnaisia asioita. Tarvitsee ohjausta siitä, mihin asioihin huomio kannattaa kiinnittää. Aiheen tutuus vaikuttaa ymmärtämiseen. * Ymmärtää lyhyestä ja selkeästä kertomuksesta satunnaisia asioita ja osaa nimetä päähenkilöt. * Ymmärtää sarjakuvan tai elokuvan dialogia kuvan tukemana. * Ymmärtää puhekumppanin tunteiden ilmaukset. * Tarvitsee puhekumppanin apua: rauhallista ja selkeää puhetta, toistoa.	* Osaa kertoa itsestään, lähipiiristään ja elinympäristöstään ja päivittäisistä tapahtumista ja reagoida vuorovaikutustilanteissa puhekumppaneiden sanomisiin. * Pystyy viestimään laajemmistakin aiheista, jos aihepiiriin on tutustuttu, kertomista harjoiteltu ja vuorovaikutustilanne tukee ilmaisua. * Osaa ilmaista perustunteita, tunteita, ajatuksia ja mielipiteitä. * Pystyy selvittämään viestiä eleillä. * Selviytyy arkisista usein toistuvista kahdenkeskisistä vuorovaikutustilanteista. * Pystyy keskustelemaan tutuista aiheista. Tarvitsee puhekumppanin apua keskustelun ylläpitämisessä. * Osaa tehdä kysymyksiä tutuista aiheista, vastata kysymyksiin sekä pyytää selitystä ja toistoa. * Puhe on välillä sujuvaa, mutta erilaiset katkokset ovat hyvin yleisiä. * Ääntäminen ja kielen rakenteiden horjunta voi ajoittain aiheuttaa ymmärtämisvaikeuksia.	* Ymmärtää tuttuja aihepiirejä käsittelevästä tekstistä satunnaisia asioita. Tarvitsee ohjausta, mihin asioihin tekstissä on kiinnitettävä huomiota. * Osaa etsiä tietoa kuvista ja hyödyntää visuaalisia vihjeitä monimediaisessa tekstiympäristössä. * Osaa paikantaa ja verrata yksittäisiä tietoja ja pystyy hankkimaan helposti ennakoitavaa uutta tietoa tutuista aiheista selkeästi jäsennellystä muutamien kappaleen pituisesta tekstistä. * Osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä niiden kieliasusta ja kontekstista. * Lyhyenkin tekstikatkelman lukeminen ja ymmärtäminen voi olla hidasta.	* Osaa kirjoittaa lyhyitä viestejä, jotka liittyvät arkiin, tuttuihin ja merkityksellisiin tilanteisiin * Osaa kirjoittaa tekstejä tutuista aiheista, vaikka sisältö ei välttämättä ole vielä kovin monipuolinen. Tarvitsee paljon tukea, malleja ja annettua kieltä kirjoittamisen avuksi. * Tutuista aiheista kirjoitettujen tekstien kieli voi olla varsin idiomaattista. * Osaa tuottaa kuvallisia kertomuksia, esim. sarjakuvat, videot, animaatiot ohjeet

Lähde:

Kehittyvän kielitaidon asteikko, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus. OPH

[kehittyvan-kielitaidon-asteikko_suomi-ja-ruotsi-toisena-kielena-ja-kirjallisuus.pdf](#)

